

СТАНОВИЩЕ

От

Проф. д-р Александър Николов Николов

СУ „Св.Климент Охридски“, ПН 2.2 История и археология (Средновековна история)

Върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по ПН 2.2 История и археология, обявен в ДВ бр. 65/12.08.2022 г. с кандидат доц. д-р Тома Иванов Томов.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

Проверката на данните, представени от кандидата, показва, че минималните национални изисквания на ЗРАСРБ и изискванията на Правилника на НБУ са спазени и процедурата е напълно легитимна. Кандидатът отговаря на условията за участие в процедурата за заемане на академичната длъжност „професор“.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

През 1994 г. Тома Иванов Томов завършва специалност „История“ в ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“, със специализация по История на Византия и балканските народи и със степен магистър. През 1998 г. става редовен докторант към ИФ и защитава докторска дисертация през 2003 г. Междувременно е стипендиант на Центъра за славяновизантийски проучвания „Проф. д-р Иван Дуйчев“. Работи като картограф в Института по картография между 1989-1992 и като учител по история в 88 СОУ „Димитър Попниколов“ в София. От 2006 г. е щатен преподавател в НБУ, като през 2007 г. е хабилитиран като доцент по средновековна обща история.

За участие в конкурса доц. Томов е представил впечатляваща научна продукция. На първо място тук трябва да посочим последната му монография *Потайностите на „Св. София. Забравените кораби-графити и техните послания*, Велес Консулт, София, 2021, както и предшестващите я : *Непознатият храм „Св. София“*. *Надписи-графити на кирилица и глаголица* (2016); (2019; второ, преработено и допълнено издание); *Ключ 1014 г.* (2015); *Византия – позната и непозната* (2012); (2014; второ, преработено издание). *Константинопол и Руската колония (до 1204 г.* (2008). Три от тях са свързани с

проучвания на присъствието на варягите и русите в Константинопол и материалните следи, оставени от варяжките заселници и пътешественици в столицата на Византия и по-точно в патриаршеския храм „Света София“. „Византия-позната и непозната“ има по-обобщаващ характер и написана въз основа на опита на доц. Томов като изследовател на византийската история и култура в цялост, което е и съществена част от неговата преподавателска дейност. С преподавателския му опит са свързани други важни негови публикации: е-учебник „История на древен Рим“(2007) и съавторството в учебника по История и цивилизация за 11 клас, за профилирана подготовка, модули 1. Власт и институции, 2. Култура и духовност, 3. Човек и общество, Просвета, София, 2021, съавтор, 10 урока), а също и учебното електронно помагало „Римляните“ (2014). Към това можем да прибавим и около 50 статии и рецензии, посветени на различни теми от византийската и изобщо средновековната история. Цялостната му научна продукция разкрива задълбочен подход и висок професионализъм, с акцент върху определени теми и проблеми от историята на Византия и нейните контакти с околните народи.

Сред предложените научни публикации централно място заема монографията *Непознатият храм „Св. София“. Надписи-графити на кирилица и глаголица*, 2019 г. , което е всъщност второ преработено и допълнено издание, като първото е от 2016 г. Този труд е резултат от дългогодишни проучвания, в рамките на самостоятелни изследвания и проектна дейност. Написването му е предшествано от продължителна и задълбочена изследователска работа, продължила от 2005 г. с първите проучвания в Истанбул на Св. София до 2015 г., когато започва систематизирането, анализа и публикуването на графитите. В монографията, която е в обем от 332 стр., са систематизирани, анализирани и публикувани известните и новооткрити графити на кирилица и глаголица от храма „Света София“, като са обособени поне четири отделни типологични групи, от които първите две следват определени формули, третата има историко-летописен характер, а четвъртата обединява графити с разнообразно съдържание.

По-голяма част от тези графити са определени като древноруски, но има една балканска част, в която доминират надписите от български произход. Част от надписите, 19 от 94 общо, според доц. Томов не могат да бъдат определени по този начин и той ги обособява в групата на „неутралните“. Предложен е и богат снимков материал, който представлява солидна аргументация в подкрепа на твърденията на автора. Изводите на доц. Томов за доста широкото разпространение на грамотността в древноруските земи, се потвърждава и от други източници, но графитите от „Света София“ са блестяща

илюстрация на тази теза. Продължение на тази тема е и последната монография на кандидата *„Потайностите на „Св. София“ . Забравените кораби-графити и техните послания*, Велес Консулт, София, 2021, в която са представени нови аспекти на проучването на изображения и графити, които са били слабо познати или на практика неизвестни и непроучени до момента.

Представените статии и студии от доц. Томов, са свързани основно с тази проблематика, множество от тях са на английски език и са публикувани в авторитетни индексирани и реферирани издания като *Paleobulgaria*, *Byzantinoslavica*, *Byzantine and Modern Greek Studies*. Доц. Томов е автор, познат и цитиран от международната византинологична и медиевистична общност, което е добре документирано и в представените материали по конкурса.

Доц. Томов е ръководител на проект *Византийските старини в Истанбул*, към ЦФСИ, НБУ през 2013 г.. Взима дейно участие и като лектор в „Обучителен семинар за преподаватели и администратори от българските училища в чужбина“ (24-26.07.2013 г.) в рамките на Годишната работна среща на Асоциацията на Българските училища в чужбина, от програмата по проект „Мултимедийна, информационна и образователна дигитална платформа за български език, география и култура“ по научна програма 4 към УКХ „Алма Матер“.

III. Учебна и преподавателска дейност :

Преподавателската дейност на кандидата показва разнообразните му възможности за успешно провеждане на преподавателска и педагогическа дейност в рамките на множество бакалавърски и магистърски програми по Археология, История, Туризм и др. Голяма част от курсовете са специализирани и са тясно свързани с научната дейност на доц. Томов, а именно история на Византия, византийският Константинопол, историята на храма „Света София“ , въведение в историята на християнството и др. Кандидатът получава неизменно висока оценка от студентските анкети, която при максимална оценка 5 е равна на средна оценка 4,53 за последния петгодишен период.

IV. Административна и обществена дейност

Доц. Томов притежава значителен административен опит. Той е бил декан на Бакалавърския факултет на НБУ в рамките на 2 мандата от 2006 до 2012 г., междуременно е и заместник ректор по учебната и международната дейност (2010-2011) и председател на ФС на БФ в периода, в който е и декан на факултета. Заемал също така пост председател на Комисията по качеството на БФ на НБУ. Бил е член на Комисията за развитие на академичния състав и член на ПС по История и археология.

Богатата му научна дейност, която се изразява и в участието на множество научни форуми у нас и в чужбина е съпътствана и от членство в Британското общество за насърчаване на византийските изследвания още от 1996 г. и в членството му в Асоциацията на византинистите и медиевистите в България (от 2006 г.)

V. Лични впечатления от кандидата (ако има такива)

Работил съм с доц. Томов в екип, в написването на Учебник по история и цивилизации за профилирана подготовка за 11 клас на издателство „Просвета“ и имам отлични впечатления от съвместната ни работа.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

От всичко изложено дотук можем да обобщим, че доц. Тома Иванов Томов, единствен кандидат, отговаря напълно на критериите и изискванията за заемане на академичната длъжност“ професор“, съобразно минималните национални изисквания и изискванията на Правилника на НБУ. Неговата научна продукция, преподавателска, административна и обществена дейност свидетелстват за висок професионализъм и значителни научни постижения в областта на византинистиката и медиевистиката. Затова подкрепям убедено и гласувам положително с „Да“ за кандидатурата на доц. Тома Иванов Томов за заемане на академичната длъжност „професор“.

Дата.....

.....

Подпис